

N:o 45.

Ank. till Riksd. kansli den 19 mars 1901, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse under eganderätt till Dorotea kommun af viss del utaf ett vid afvittringen inom Dorotea socken till kyrkostad afsatt område.

(I. A.)

Med åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 8 februari 1901 har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen samma dag aflåten proposition (n:o 51) föreslagit Riksdagen medgifva,

att ett å en af landtmäteriauskultanten Magnus Bergstedt upprättad karta med en röd linie omslutet område om 1,0725 hektar af den vid afvittringen inom Dorotea socken till kyrkostad afsatta mark finge under eganderätt till Dorotea kommun afgiftsfritt upplåtas under vilkor:

att området blefve af behörig landtmätare å karta affattadt och beskrifvet;

att å området finge af kommunen upplåtas mark under eganderätt åt enskilde för bebyggande mot de vilkor, kommunen kunde finna skäligt föreskrifva, dock med iakttagande dervid, att de, till hvilka

mark för nämnda ändamål af kommunen upplätes, skulle vara skyldiga att ställa sig till efterrättelse de ordningsstadganden, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län kunde finna skäligt meddela i afseende å områdets bebyggande, samt att egare af redan å området uppförd byggnad skulle ega företrädesrätt att för densamma erhålla nödigt tomtutrymme mot löseskilling, som, derest öfverenskommelse om beloppet ej kunde träffas mellan vederbörande, skulle bestämmas af Kongl. Maj:ts befallningshafvande; samt

att kommunen finge, tills vidare och intill dess annorlunda kunde varda af Kongl. Maj:t bestämdt, disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören till bestridande af sådana utgifter, som funnes erforderliga för områdets behöriga ordnande.

Till berörda statsrådsprotokoll har föredragande departementschefen meddelat, att vid afvittringen inom Dorotea socken af Vesterbottens län hade, jemlikt medgifvande i kongl. brefvet den 30 april 1881, blifvit från kronans mark upplåtet ett område af 6 tunnland 31,4 kappland, att af församlingen afgiftsfritt disponeras till kyrkostad under de vilkor, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet kunde finna lämpligt föreskrifva.

Med förmålan, att med afseende å denna kyrkostads bebyggande åtskilliga olagligheter under tidernas lopp egt rum, i det att emot föreskrifterna i kongl. brefvet den 6 maj 1817 handelslägenheter och handtverkerier m. m. blifvit å kyrkoplatsen inrymda samt kyrkoplatsen i öfrigt icke blifvit bebyggd i enlighet med de föreskrifter, som i sådant afseende af Kongl. Maj:ts befallningshafvande meddelats, hade Dorotea socknemän i en till Kongl. Maj:t stäld, af Kongl. Maj:ts befallningshafvande med eget yttrande af den 23 oktober nästlidna år öfverlemnad skrift anhållit, att, då de handlande och handtverkare, som bosatt sig å kyrkoplatsen, vore nyttiga och nödiga för socknemännen och det syntes hårdt, att dessa näringsidkare skulle blifva vräkta från bostäder, som uppförts under en tid, då otillräcklig tillsyn hållits öfver platsens bebyggande, samt den till kyrkoplats afsatta mark vore mer än tillräcklig för behofvet af tomter för kyrkobyhus, Kongl. Maj:t måtte ej mindre medgifva socknemännen rätt att från ifrågavarande mark till handelsplats afsöndra ett å en ansökningen bifogad, af landtmäteriauskultanten Magnus Bergstedt upprättad karta med en röd linie omslutet och med beteckningen »Föreslagen afsöndring» utmärkt område om 1,0725 hektar, äfvensom att, sedan detta område genom plan, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande godkänts, blifvit regleradt och lagdt i tomter, med full eganderätt till enskilde upplåta

nämnda tomter till uppförande derå af byggnader för inrymmande af handelslägenheter, handtverkerier m. m., som å en handelsplats kunde vara af nöden, än ock i sammanhang dermed förordna, att de belopp, som komme att inflyta genom tomternas försäljning, skulle bilda en kassa, som borde användas för vidtagande af sådana åtgärder i snygghetens ordningens och säkerhetens intresse, till hvilkas bekostande de enskilda husegarne icke vore förbundna.

Uti sitt förberörda yttrande af den 23 oktober 1899 har Kongl. Maj:ts befallningshafvande — med förmälan, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande samma dag till framtida efterrättelse fastställt ett af Dorotea socknemän genom då laga kraftvunnet beslut antaget förslag till reglering af den nu icke ifrågakomna delen af kyrkoplatsen samt att denna del derigenom blifvit utlagd i gator, en öppen planterad plats samt tomter för 65 kyrkobyhus, hvilka skulle uppföras i två våningar, och nio större stalltomter, hvarje afsedd för flera stallar — vidare anført, att, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande för sin del funnit den begärda åtgärden behöflig för att förhållandena å platsen skulle kunna nöjaktigt ordnas, utan att en del personers ekonomiska existens äfventyrades, Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge sig böra tillstyrka bifall till den gjorda framställningen, dock att till kommunen inflytande köpeskillingar för tomter, som från det ifrågavarande området komme att till enskilde upplåtas, syntes böra i det af socknemännen angifna syfte användas ej blott för nämnda område, utan äfven för den återstående, till plats för kyrkobyhus afsedda delen af kyrkoplatsen. Derjemte hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande såsom sin mening uttalat, att personer, som för närvarande hade kyrkobyhus uppförda å det område, socknemännen anhållit att få afsöndra, borde, på det att regleringen måtte kunna i vederbörlig tid genomföras, få sig ålagdt att från området hafva afflyttat nämnda hus inom två år, efter det regleringsplan blifvit för området af Kongl. Maj:ts befallningshafvande faststæld. För detta ändamål borde kommunen tillförbindas att efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes bepröfvande lemna dessa personer flyttningshjelp. Vidare borde innehafvare af andra byggnader än kyrkobyhus tillförsäkras såväl företrädesrätt att till sig lösa de tomter, å hvilka deras byggnader befunne sig, som rätt till bidrag af kommunen för flyttning af dylika byggnader, derest sådan flyttning för regleringens genomförande af kommunen påfordrades.

Kammarkollegium hade i den 6 december 1900 afgifvet yttrande i ämnet meddelat, att Dorotea kyrkoplats icke funnes upptagen i jorde-

boken, samt att, såvidt af hos kollegium förvarade handlingar kunnat utrönas, någon ränta icke blifvit kyrkoplatsen vid afvittringen åsatt. Vidare hade kollegium anfört, att kollegium på grund af hvad i ärendet förekommit samt då Kongl. Maj:ts befallningshafvande ej uppgifvit, att det ifrågavarande området, som i sin helhet utgjordes af inegor, eller någon del deraf skulle vara för statens behof erforderligt och kollegium ej heller hade något sådant behof sig bekant, icke hade något att erinra deremot, att området blefve till Dorotea kommun under eganderätt upplåtet; och hade kollegium dervid — med erinran, hurusom i de fall, då andra kommuner för sådant ändamål, som nu vore i fråga, fått åt sig upplåtna delar af områden, som från kronomark anslagits till kyrkoplats, annan afgäld ej betingats än den, som kunde anses inbegripen i den ränta, som vid afvittring faststälts att utgå från hela det till kyrkoplats afsatta område — hemställt, att samma område måtte få utan afgäld till kommunen öfverlåtas. Hvad de för upplåtelsen ifrågasatta vilkor beträffade, hade kollegium yttrat, att den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna föreskrift, angående skyldighet för personer, som för närvarande hade kyrkobyhus uppförda å det till afsöndring ifrågasatta området, att inom viss tid hafva afflyttat nämnda hus, syntes vara af beskaffenhet att lätt kunna kränka den enskildes rätt, särskildt för den händelse kyrkobyhusen blifvit i vederbörlig ordning uppförda, hvarom emellertid utredning saknades. På grund häraf och då skäl ej syntes föreligga, att — på sätt skulle följa af nu ifrågavarande bestämmelse samt den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande likaledes föreslagna föreskrift om rätt för innehafvare af andra byggnader än kyrkobyhus att till sig lösa sina tomter — egare af kyrkobyhus skulle komma i sämre ställning än egare af hvilket annat hus som helst och således äfven af hus, som ej afsetts för handels- eller handtverksrörelse, hade kollegium funnit sig icke böra förorda samma bestämmelse, utan uttalat sig för, att lösningsrätten till redan uppförda hus måtte utsträckas till hvarje egare af sådant hus. Ej heller hade kollegium ansett skäl hafva anförts, på grund hvaraf inflytande försäljningsmedel borde få tagas i anspråk jemväl för det för kyrkostaden behållna område.

Under åberopande af hvad i ärendet sålunda förekommit, hemstälde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra den framställning, omförmälda proposition innefattar.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling detta ärende

varit hänvisadt, har icke haft något att erinra mot hvad Kongl. Maj:t
 i förevarande hänseende föreslagit, hvadan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning
 må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 mars 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.